

Evropski puls

Elektronski mjesečnik za evropske integracije broj 91, april 2013.

TEMA BROJA

Zarobljene institucije kao prepreka evropskim integracijama Crne Gore

intervju

Poslanica u Evropskom parlamentu,
Urlike Lunaček

region

Što ulazak Hrvatske
u EU donosi
njenim susjedima

izazovi u EU

Rat protiv utaje poreza

Uvodnik: **Podrška**

Vladan Žugić

Otvorena i indirektna podrška predstavnika pojedinih članica EU i poslanika Evropskog parlamenta, Demokratskoj partiji socijalista i njenom predsjedničkom kandidatu **Filipu Vujanoviću** i prije objavljivanja zvaničnih rezultata izbora od strane institucija slabog kapaciteta, kakvi su Ustavni sud ili Državna izborna komisija, moglo bi po prvi put da dovede do ozbiljnog pada podrške članstvu Crne Gore u EU. Dio civilnog sektora i analitičara smatra da bi taj pad povjerenja mogao biti samo kratkog daha i da ne bi mogao ići ispod 50%, jer toliko birača podržava partiju/e na vlasti. No, činjenica je i da podrška NATO-u već godinama iznosi 30-35%, znatno manje od podrške koju uživa vladajuća koalicija koja NATO zdužno promovise. Činjenica je da je polovinom 2012. podrška članstvu Crne Gore u EU pala za nekoliko procenata, ali je i dalje na visokih 61%. Glavni razlog za to je ekonomska i politička kriza EU koja je dobila svoju refleksiju i u Crnoj Gori. Činjenica je i da je EU i do sada zbnjivala dio evropski orjentisane javnosti u Crnoj Gori nezasluzenim pohvalama na račun crnogorskih vlasti. Ako građani i građanke Crne Gore sve manje doživljavaju EU kao obećanu državu ekonomskog blagostanja, ako su sve manje uvjereni da će pod njenim uticajem i pristiskom ona postati pravno uređena država, ako birači slijepo ne slušaju DPS kada je u pitanju povjerenje u organizacije i institucije, kao što to izgleda rade na biralištima... onda je Unija i njena politika proširenja u Crnoj Gori na putu kompromitacije. I to bez obzira na to što će se dio poslanika Demokratskog fronta „pomiriti“ sa EU i opet je promovisati. Samo jasnim pritiskom na vlasti u Crnoj Gori, kredibilitet EU može ostati neupitan.

Kalendar

04. april **Opozicija sa Drobničem o aferi Snimak** / Funkcioneri Demokratskog fronta (DF) **Nebojša Medojević** i **Andrija Mandić** i lider Pozitivne **Darko Pajović**, razgovarali na odvojenim sastancima sa šefom Delegacije EU u Podgorici **Mitjom Drobničem** o aferi "Snimak". Sastanak je održani na inicijativu Delegacije EU, kako bi se upoznali sa razlozima zašto opozicije odbija da učestvuje u parlamentarnom saslušanju o upotrebi državnih resursa u izborne svrhe. Opozicija insistira na parlamentarnoj istrazi i formiranju Anketnog odbora.
15. april **Privremeno zatvoreno Poglavlje 26.** / Crna Gora i EU otvorila i privremeno zatvorila poglavlje 26 - Obrazovanje i kultura. Konkretna korist, kad je riječ o poglavlju 26, biće olakšana mogućnost studiranja crnogorskih studenata na evropskim univerzitetima.
16. april **Ashton u Podgorici** / Visoka predstavnica EU za spoljne poslove **Catherine Ashton** posjetu regionu počela iz Podgorice, navodeći da je Crna Gora primjer državama okruženja. Dodala je da, ipak, ima još nekih neriješenih pitanja kojima se treba pozabaviti: „Želim da progres bude stabilan. Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije su prioriteti za vas i znam da se bavite pitanjem ustavnih reformi tako da vaše sudstvo bude u potpunosti nezavisno“.
18. april **EP usvojio Rezoluciju o Crnoj Gori** / Evropski parlament usvojio Rezoluciju o napretku Crne Gore za 2012 koja konstatuje da je zemlja napravila "značajan napredak" na putu prema EU, ali da se neki nedostaci ponavljaju, pogotovo kad je riječ o organizovanom kriminalu i korupciji na viskom nivou.
22. april **U pregovaračkoj strukturi oko 1300 ljudi** / Kolegijum za pregovore o pristupanju Crne Gore EU ocijenio da je razmatranje promjena Ustava i njihovo što skorije usvajanje u Skupštini prioritet za dalje napredovanje prema EU. Na sjednici Kolegijuma, kojom je predsjedavao premijer **Milo Đukanović** sumirani su rezultati s fokusom na tok izrade akcionih planova za 23. i 24. Poglavlje. U saopštenju se navodi da je finalizovana pregovaračka struktura sa 33 radne grupe koja okuplja skoro 1.300 ljudi.
22. april **Eksperti EU na terenu** / Ekspertska misija EU zadužena za oblast vladavine prava tokom sedmice imaće 97 sastanaka sa predstavnicima 23 institucije u Crnoj Gori među kojima su, između ostalih, sudovi, tužilaštva, područne jedinice Uprave policije, granični prelazi, da bi na kraju tim institucijama dali povratnu informaciju o slici koju su stekli.
- 29/30. april **Kacin: Srbija bi vas mogla preteci** / Evropski parlamentarac **Jelko Kacin** poručio crnogorskim vlastima da se ne iznenade ako ih Srbija pretekne u pregovorima za 23. i 24. poglavlje: „U Srbiji su rezultati očigledni, a javna podrška borbi protiv korupcije sve je veća i veća. Time su pokupili toliko poena da su kasnije mogli da parafiraju sporazum sa Prištinom“. Kacin je to kazao na sjednici Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje u Podgorici, sa koje su pozvane crnogorske vlasti na uspostavljanju povjerenje u birački process.

Dogovor Prištine i Beograda korak naprijed za region u EU

Stefan Lehne

Autor je radio kao generalni direktor u Ministarstvu evropskih i međunarodnih poslova Austrije, a prethodno u Savjetu Evropske unije kao direktor za Balkan, istočnu Evropu i centralnu Aziju

Sporazum koji su 19. aprila potpisali premijeri Srbije i Kosova Iвица Dačić i Hashim Thaci je u svakom pogledu velika stvar. To predstavlja ogroman korak u normalizaciji odnosa između Srbije i Kosova i put ka smirenju tenzija u jednoj od posljednjih kriznih tačaka na zapadnom Balkanu. Takođe, to je dokaz da se vještom diplomatijom, potpomognutom snagom obećanja budućeg članstva u EU još može mnogo toga postići. Rješavanje preostalih političkih i bezbjednosnih problema u regionu i podrška evropskim integracijama zemalja zapadnog Balkana su međusobno povezani procesi. EU ih mora tako i tretirati. Ako građani regiona vjeruju da će prije ili kasnije postati ravnopravni članovi EU, onda imaju i razlog da što prije riješe lokalne probleme. Ako izgube vjeru u evropsku budućnost, to će samo utvrditi podjele i međusobna neprijateljstva. U vrijeme krize i zamora od proširenja, treba učiti iz sporazuma između Srbije i Kosova. Ono što je konačno dovelo predstavnike obje strane u Brisel, na deset rundi razgovora, bila je obostrana potreba da naprave pomak u pridruživanju EU. Beograd, da bi dobio datum za početak pregovora za članstvo, a Kosovo u nadi da će saradnja i dijalog biti nagrađeni napretkom u potpisivanju sporazuma o saradnji i pridruživanju, i ukidanjem viza za EU. Jedan od problema je to što je za vlasti u regionu obećanje članstva vrlo daleko. Pristupanje iz godine u godinu postaje sve teže. Pravila EU koje zemlja kandidat mora da usvoji već broje 140 000 strana. EU sve više insistira na implementaciji, pa se poglavlja zatvaraju tek kad EU smatra da je zemlja u stanju da u potpunosti sprovede sve evropske zakone. To je, između ostalog, i razlog što je Hrvatskoj trebalo čitavih deset godina. A sada izgleda da nakon Hrvatske, i možda Islanda, neće biti više pristupanja do poslije 2020. Za vlasti čiji je mandat ograničen na par godina, to je predalek cilj. Kriza je oslabila i privlačnu snagu EU u samom regionu. Problemi u Grčkoj, Sloveniji, Bugarskoj i Rumuniji bacaju novo svjetlo na potencijalne posljedice članstva. Ustaljeni narativ kojim se članstvo u EU poistovjećuje sa prosperitetom i stabilnošću više nije ubjedljiv.

Dio razloga što proces proširenja nije sasvim zaustavljen je inercija. EU ne mijenja kurs lako, a EK se iz sve snage trudi da održi momentum, bez obzira na trenutnu političku klimu. Na kraju su, ipak, države članice te koje se pitaju, a one sve nevoljnije prate Komisiju. Međutim, uprkos težini situacije i sveukupnim problemima proširenja, činjenica je da za zemlje zapadnog Balkana ne postoji realna alternativa članstvu u EU. Sve ove zemlje su ekonomski već tijesno povezane sa EU i sa svih strana okružene njenim članicama. U međuvremenu, EU je već uložila ogromna sredstva i napore u region, i toliko je izložena problemima i opasnostima od sukoba na ovom području da jednostavno nema načina da se oslobodi odgovornosti. Prava opasnost zato ne leži u potpunom zaustavljanju procesa. Opasnost je da će se zamor od proširenja u EU pretvoriti u zamor od reformi u regionu. Proces proširenja se tako može pretvoriti u dvostruko blefiranje gdje se EU pretvara da je voljna da ponudi članstvo zemljama regiona dok se zemlje zapadnog Balkana prave da sprovedu neophodne reforme. Zato je uspjeh u pregovorima između Srbije i Kosova znak u pravi čas, koji bi trebao da podstake EU da udvostruči napore na zapadnom Balkanu i prilagodi politiku promjenama u regionu. Najbolji način da se to postigne bi bio da se otvore pregovori o pristupanju sa svim preostalim zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, i to što prije – u naredne dvije ili tri godine.

Izvor: izvodi iz teksta za Carnegie Europe

Da li dio institucija i javna uprava zbog svoje politizacije i neefikasnosti mogu postati kočničari evropskih integracija Crne Gore

Subverzivni putnici u vozu ka EU

Damir Nikočević

Kako vjerovati institucijama sistema i kako u njima riješavati problem kada i Evropska komisija (EK), u svojim izvještajima o napretku Crne Gore, uporno ponavlja da su one politizovane i neefikasne? To je pitanje na koje ni jedan evropski zvaničnik nije imao priliku da odgovori u svijetlu poziva upućenih prvenstveno opoziciji da se afera "Snimak", dokumentovani navodi o zloupotrebama državnih resursa u korist vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS), i optužbe o izbornoj krađi ispitaju u institucijama sistema. Odluke Apelacionog suda u slučajevima "Šarić" i "Zavala", kojima su dijelom, odnosno u drugom primjeru u potpunosti ukinute osuđujuće presude Viših sudova, odluka Upravnog suda koju je kasnije potvrdio Viši sud kada je riječ o političkim igrama i u suštini prekrajanju izborne volje u Andrijevići, "dogovor" policije i tužilaštva u Herceg Novom da ukine lokalnu potjernicu za prvoosuđenim u predmetu kupovine ličnih karata na lokalnim izborima 2010. u tom gradu **Milivojem Krgovićem**, a na osnovu čega je on mogao lično da dođe u Osnovni sud i uloži žalbu na presudu jer mu je suđeno u odsustvu... Zatim, tu je činjenica da bi biznismen **Aco Đukanović**, brat premijera **Mila Đukanovića**, trebao da dobije oko devet miliona eura odštete zbog toga je dokumentacija za zakup "limenke" kupila prašinu u nekoj fioci Uprave policije ili Ministarstva unutrašnjih poslova, podatak da Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma prošle godine nije pokrenula nijednu prijavu, iako je našla za shodno da provjerava dvije neimenovane NVO, koje nijesu izuzetak jer inspektori privrednog kriminala, poreske, radne i druge inspekcije često kontrolišu poslove kritičara vlasti iz redova civilnog sektora ili sitnih preduzetnika, dok i u Vladi znaju koje su velike kompanije stvarni utajivači poreza. Šlag na tortu predstavlja niz tragikomočnih poteza Tužilaštva o navodima za političku korupciju, poput provjere bakovnih računa **Draga Đurovića** koji se sumnjiči da je odborničku klupu Pozitivne u

„Ukoliko se osvrnemo samo na broj zaposljenih i činjenicu da racionalizaciju radnih mjesta nemamo ni na vidiku, a znamo da je višak pravljen isključivo iz partijsko-političkih potreba, onda je teško vjerovati da ćemo u dogledno vrijeme imati funkcionalnu i do kraja profesionalnu javnu upravu.“ (Daliborka Uljarević, Centar za građansko obrazovanje)

Nikšiću zamijenio DPS-ovim u zamjenu za korupciju... Zbog samo ovog kratkog podsjećanja s pravom se može postaviti pitanje da li državna uprava koja je, prema ocjeni EK, visoko politizovana, glomazna i sa ograničenim administrativnim kapacitetima, može postati prepreka na putu evropski integracija. Nedavno je Evropski parlament usvojio Rezoluciju u Crnoj Gori u kojoj se: „*Poziva na dalje preduzimanje mjera na stvaranju profesionalne, efikasne, na zaslugama zasnovane i nepristrasne javne uprave koja bi u praksi trebalo da predstavlja servis za građane; naglašava da bi se to trebalo uraditi na finansijski održiv način i uz odgovarajuće mehanizme provjere; pozdravlja sveobuhvatnu reformu javnog sektora koja za cilj ima racionalizaciju i modernizaciju, i poziva na njeno sprovođenje.*“ **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) za *Evropski puls* ističe: „*Reforma javne uprave u Crnoj Gori ide vrlo sporo, a ključni uzrok tome je visoka politizacija državnih organa. Crnogorske vlasti, čini mi se, već treći put pokušavaju da kroz donošenje strateških dokumenata otpočnu suštinsku reformu državne uprave, a to nikako da krene. Ukoliko se osvrnemo samo na broj zaposljenih i činjenicu da racionalizaciju radnih mjesta nemamo ni na vidiku, a znamo da je višak pravljen isključivo iz partijsko-političkih potreba, onda je teško vjerovati da ćemo u dogledno vrijeme imati funkcionalnu i do kraja profesionalnu javnu upravu.*“ Uljarevićeva dodaje da su dva uslova potrebna kako bi se do kraja sprovela reforma javne

uprave, od kojih je prvi racionalizacija broja zapošljenih uz puno poštovanje kriterijuma stručnosti, dok je drugi, prema njenim riječima, uvezivanje svih javnih evidencija i njihovo jednostavno korišćenje od strane državnih organa i građana i građanki, što bi u cjelosti pojedini i skratilo vrijeme trajanja postupak, a ujedno spriječilo zloupotrebu javnih evidencija „jer bi se uklonio bilo čiji nezakoniti uticaj i ekskluzivitet korišćenja.“ Depolitizacija institucija nije samo teret sa kojima se suočavala Crna Gora. Tranziciona, postkomunistička društva su se duži vremenski period nosila sa reliktima socijalističke birokratije koju je, između ostalih, naslijedila i Crna Gora, gdje se sistem visoke politiziranosti i dalje održava o čemu svjedoči i nedavna afera „*Snimak*“. Štiteći interes svoje partije, rukovodioci i namještenici često postavljeni po političkoj osnovi zanemaruju interes građana i građanki kojima bi morali da služe. **Senada Šelo-Šabić** iz hrvatskog Instituta za razvoj i međunarodne odnose objašnjava za *Evropski puls* da se Hrvatska suočavala sa sličnim problemima kao i Crna Gora: „*Hrvatski proces reforme javne uprave nije tekao glatko i jednosmjerno, i još uvijek nije završen. S jedne strane smatra se da je birokratski aparat ogroman, nekoordiniran, neefkasan i još uvijek visoko politizovan. S druge strane, postoji manjak odgovarajućih kadrova za potrebe servisiranja svih različitih zadataka i aktivnosti koje proistječu iz članstva u Uniji.*“ Šelo-Šabić naglašava kako EU nema model javne uprave koji dijele sve članice, te samim tim ne postoji model javne uprave koji EU zahtijeva od zemlje kandidatkinje da ga preuzme: „*Reforma javne uprave nije bila jedan od uvjeta pristupanja EU, ali s druge strane EU zahtijeva funkcioniranje određenih elemenata javne uprave i teži uspostavljanju određenih zajedničkih standarda.*“ Na pitanje da li su evropske integracije uticale da institucije postanu nezavisnije Šelo-Šabić je bila jasna: „*Odgovor je da. Svakako. Cijeli proces pristupanja ima za cilj osnažiti institucije da djeluju po zakonu i pravilima i do najmanje mjere redukovati mogućnost samovolje, arbitraže, netransparentnosti. Međutim, taj proces također nije tekao glatko i također još uvijek nije dovršen. Zapravo, u jednom demokratskom društvu koje se stalno mijenja, a koje egzistira u okruženju koje se mijenja, taj posao*

nikada nije gotov.“ Koraci koje izvršna direktorka CGO-a smatra neophodnim za reformu javne uprave već su navedeni su izbor VDT-a 2/3 većinom, što bi, prema njenim riječima, „*bio pravi uvod u suštinske ustavne izmjene*“ i dodaje: „*Ukoliko vlast stvarno želi brže ispunjavanje evropske agende treba da bude spremna da i direktora Uprave policije izabere u otvorenom dijalogu sa opozicionim strukturama i civilnim sektorom. To bi otvorilo mogućnosti da ovi organi dobiju potrebnu samostalnost u radu i krenu ka produkciji mjerljivih rezultata, što bi kao neminovnost imalo vraćanje povjerenja u organe vlasti.*“ Državna uprava u Crnoj Gori je u julu 2012. godine sa organima u sastavu ministarstava, brojala ukupno 51 organ, i, prema izvještajima Instituta Alternativa, 10.511 zapošljenih državnih službenika i namještenika. To opterećuje državni budžet, bez obzira na određene reforme i pokušaje da se racionalizuju rashodi od 2008, kada su zemlju zahvatile ekonomska i finansijska kriza. Slična stvar je i sa organima lokalne samouprave i ustanovama koje one osnivaju. Istovremeno, u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. se konstatuje da iako je Crna Gora nastavila sa modernizacijom svoje javne uprave koju vode Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo finansija, stoji da je „*potrebno je poboljšati zakonodavni okvir i implementaciju nedavno usvojenog zakonodavstva na finansijski održiv način i uz adekvatne mehanizme verifikacije*“. Institut Alternativa je tokom aprila 2012. sproveo i istraživanje javnog mnjenja kojim je obuhvaćeno 840 punoljetnih građana o njihovim stavovima o radu institucija državne uprave. Građani su procjenjivali kvalitet rada državne uprave na skali od 10 nivoa gdje viša ocjena znači viši nivo kvaliteta. Prosječna ocjena kojom oni ocjenjuju kvalitet rada državne uprave u Crnoj Gori je iznosila 4,5 što je slabija ocjena u odnosu na ranija istraživanja i što ukazuje na trend pada povjerenja u rad državnih institucija. Prema istom istraživanju gotovo 2/3 građana Crne Gore (65%) smatra da se u institucijama državne uprave upravlja pod političkim uticajem, a više od polovine misli da se upravljanje vodi partikularnim interesima umjesto u skladu sa javnim interesom (56%). Dodatno, manjak finansijskih sredstava za

Tabela 1: Broj organa državne uprave od Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave 1993. do 2012. godine

ORGANI	1992.	1993.	2004.	2009.	2011.	2012. bez organa u sastavu	2012. sa organima u sastavu
Ministarstava	14	17	17	17	16	16	16
Uprava	-	2	16	17	18	5	19
Sekretarijata	3	3	1	1	1	2	2
Zavoda	6	6	10	10	11	6	6
Direkcija	2	4	6	6	6	1	5
Agencija	-	2	1	2	2	1	2
Ukupno:	25	34	51	53	54	30	49

realizaciju programa i aktivnosti države (40%), korupcija (38%) i loša organizacija rada (37%) su tri najznačajnija faktora koja opterećuju rad i funkcionisanje državne uprave po mišljenju građana Crne Gore. Uljarevićeva istraživanje komentariše na sljedeći način: „Nije to iznenađenje jer naše institucije u svom razvoju stručnih i demokratskih kapaciteta ne prate dinamiku procesa pridruživanja i ako se taj trend nastavi imaćemo potpuno zaustavljanje procesa,“ dodajući da se građani i građanke svakim danom sve više upoznaju sa suštinom evropskih standarda pa im i ocjena rada državnih organa

postaje izoštrijenija. Šelo-Šabić smatra da je pad povjerenja u institucije uvijek dijelom rezultat građanskog obrazovanja: „Kada 'otkrijete' koja su vaša prava kao građanina, kada shvatite da spora i neefikasna birokratija ne mora nužno biti i trajno stanje u zemlji, da korupcija ima mnogo lica, neka donedavno sasvim društveno prihvatljiva, kada su vaša očekivanja viša, onda je nužno ocjena rada javne uprave niža dok se ne približimo očekivanom standardu.“ Daliborka Uljarević ističe da posljednja dešavanja i afere loše utiču na povjerenje građana i građanki u institucije: „Povjerenje u nepristrasnost i profesionalnost pravosuđa je i do sada bilo slabo, a nakon posljednjih presuda građani i građanke imaju utisak ili da se negdje drugo donose odluke uz prisustvo korupcije na najvišem nivou ili da je krajnje zabrinjavajući stepen nekoordinacije i nestručnosti u tim organima.“ Ona dodaje da niko u ovom trenutku ne može znati da li će uvođenje 2/3 većine povećati nivo nezavisnosti, profesionalnosti i transparentnosti pravosuđa, „ali je pretpostavka da bi ovakav izbor čelnih ljudi pravosuđa imao za posljedicu nezavisniji odnos prema političkim interesima od strane donosioca odluka u pravosuđu.“

Državna uprava mora postati privlačna za kvalitetne kadrove

Ministar unutrašnjih poslova i javne uprave Raško Konjević kaže da će konkretni koraci Vlade ka uspostavljanju nezavisnih i efikasnih institucija biti, s jedne strane, utvrđivanje pojedinačne odgovornosti za loše rezultate i, s druge strane, jačanje kapaciteta i uslova za rad institucija od kojih se najviše očekuje u procesu pregovora. „Privodi se kraju plan reorganizacije javnog sektora koji će sa svojim akcionim planom trasirati naredne poteze u 2013 i 2014. Jasno je da u pojedinim sektorima moramo jačati kapacitete. Ključno je da državnu upravu učinimo privlačnom za kvalitetne kadrove kako bi snažili njenu kompetentnost“, rekao je Konjević za Evropski puls. Upitan koliko je napredovao proces reforme državne uprave, Konjević kaže da je riječ o složenom procesu na kojem će se raditi i u narednim godinama tokom pregovora za članstvo. „Depolitizovana i profesionalna javna uprava je cilj, ali do njega možemo doći samo postepeno sprovodeći reforme i strogo implementirajući donešene zakone. Iskustva država koje su prošle proces pregovora pokazuje da će ovo biti jedan od ključnih zahtjeva evropskih partnera“, objašnjava Konjević. On nije želio da komentariše presude u slučajevima „Šarić“ i „Zavala“, postupka tužilaštva u aferi „Snimak“ navodeći da je riječ o pojedinačnim slučajevima koji su još uvijek u procesu kod nadležnih instanci. „Važno je da odluke budu zakonite, ali i da obezbjede pravednost i povjerenje javnosti. Ako institucije svojim odlukama ne obezbjeđuju jačanje povjerenja građana, onda se mora preispitati rad odgovornih u njima. Javnosti se ne smije beskrajno povlađivati, ali se mora uvažavati i njena ocjena jer odluke se donose u ime građana i služe stvaranju uslova koji će obezbjeđiti vladavinu prava kao osnovni preduslov za dalji napredak na polju integracija“, zaključio je Konjević.

Na sud zbog obnovljive energije

Evropska komisija izvela je Poljsku i Kipar pred Sud pravde jer nijesu na vrijeme uvrstile u nacionalna zakonodavstva Direktivu o obnovljivoj energiji koja treba da osigura da EU do 2020. proizvodi petinu energije iz obnovljivih izvora. Članice su trebale da tu direktivu "ubace" u nacionalna zakonodavstva do 5. decembra 2010. Svim zemljama koje to nijesu uradile prijete kazne. Zbog propusta Komisija je za Poljsku predložila kaznu od 113.228,80 eura dnevno a za Kipar od 11.404,80 eura. Kod utvrđivanja predložene visine kazni Komisija se vodila dužinom kašnjenja, težinom prekršaja i faktorom "n" koji se razlikuje od članice do članice a zasnovan je na visini bruto domaćeg proizvoda zemlje.

Van braka rođeno 40% djece

U Evropskoj uniji sklapa se sve manje brakova, sve je više razvoda i sve se veći broj djece rađa van braka, pokazuju podaci Eurostata.

Broj sklopljenih brakova u EU konstantno opada u posljednjih 20 godina i taj se trend bilježi u većini članica. Najviše sklopljenih brakova u EU na 1.000 stanovnika u 2011. je zabilježeno na Kipru - 7,3 a slijede Litvanija sa 6,3 i Malta sa 6,1 brakom na 1.000 stanovnika. Najmanje brakova sklapa se u Bugarskoj - 2,9 na 1.000 stanovnika, tek nešto više u Sloveniji (3,2) i Luksemburgu (3,3). Smanjenje broja brakova doprinijelo je rastu broja djece rođene van braka pa je 1990. u Uniji 17% djece rođeno van braka, 2000. je to bilo 27%, a 2011. i 40%. Taj trend registrovan je u svim zemljama EU, ali su razlike od zemlje do zemlje prilične. U 1990. je gotovo polovina djece rođena van braka u Švedskoj i Danskoj. Međutim, 2011. najviše dece van braka rođeno je u Estoniji - 60% i Sloveniji 57%.

NVO imaju uticaj na političko odlučivanje

Sedam od 10 Evropljana smatra da NVO imaju uticaj na političko odlučivanje kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou, dok više od pola to isto smatra za odlučivanje na nivou EU, pokazalo je specijalno istraživanje EK. Oko 70% Evropljana misli da je dobar način da se utiče na politiku glasanje na lokalnim ili regionalnim izborima, a polovina smatra da to može postići članstvom u nekoj od nevladinih organizacija ili interesnih grupa. Peticije su glavna linija putem koje građani i građanke Evrope pokušavaju da utiču na donošenje odluka. Procenat onih koji misle da NVO imaju uticaj na lokalno odlučivanje je najveći u Švedskoj (88%) i Finskoj (87%), a najmanji u Španiji (65%). Da NVO utiče na nacionalno odlučivanje najviše vjeruju u Danskoj (83%), Švedskoj (82%), Finskoj (82%) i Luksemburgu (80%), dok u ovo manje vjeruju Česi (55%), Grci (56%), Mađari (57%) i Slovenci (58%).

Semafor pravosuđa za ekonomski rast

Evropska komisija dobila je novo oruđe za analizu i poboljšanje stanja u pravosuđu EU - Evropski semafor pravosuđa. Semafor sadrži podatke o dužini trajanja sudskih sporova, stopi riješenih i neriješenih slučajeva, korišćenju alternativnih načina rješavanja sporova. Podaci o funkcionisanju sudstva u članicama EU su objektivni, pouzdani i uporedivi i, kako ističu u Komisiji, treba da doprinesu unaprijeđenju efikasnosti sudskih sistema i time jačanju ekonomskog rasta u Uniji. EK ukazuje da je efikasno sudstvo ključno za ekonomski rast jer se povjerenje u vladavinu prava direktno odražava na povjerenje za ulaganja u ekonomiju.

Poslanica EP Urlike Lunaček ocijenila je da “postoji dobra šansa” da na jesen Crna Gora otvori poglavlja 23. i 24.

Ovakvo pravosuđe morate promijeniti

Poslanica EP Urlike Lunaček ocijenila je da “postoji dobra šansa” da na jesen Crna Gora otvori poglavlja 23. i 24, uprkos nizu kontroverznih odluke sudova i tužilaštva u Crnoj Gori u posljednjih nekoliko mjeseci, kao što su nedavne presude Apelacionog suda u slučajevima “Zavala” i “Šarić”, ćutanje Vrhovnog državnog tužioca o aferi “Snimak” ili izostanak zvaničnih reakcija na mnogobrojne optužbe za političku korupciju.

“Vjerujem da postoji dobra šansa da će ova poglavlja biti otvorena na jesen. Sve zavisi od pripreme faze – mora postojati unaprijed pripremljeni akcioni plan. Ja, međutim, mislim da su šanse dobre, i da će ta poglavlja biti otvorena na jesen ili makar do kraja ove godine. Činjenica da pravosuđe nije nezavisno, ili bar da postoji rašireno ubjeđenje da nije nezavisno, je nešto što zemlja kandidat mora da promijeni”, kazala je Lunaček u intervjuu za Evropski puls.

» Kako biste objasnili činjenicu da neregularnosti na nedavnim predsjedničkim izborima u Crnoj Gori nijesu izazvale veću pažnju u Evropskom parlamentu za vrijeme diskusije o Rezoluciji?

Mislim da za to postoje dva razloga.

Prvi je da su rasprava i rok za podnošenje amandmana završeni u ponedjeljak prije predsjedničkih izbora u Crnoj Gori. Ja sam podnijela detaljan amandman u kojem je bilo dosta kritike i u kojem su pomenute optužbe o neregularnostima i traženo da se sve optužbe što prije ispituju. Na raspravi smo čuli dosta kritike i

Uz svu negativnu energiju prema proširenju koja postoji u zemljama članicama EU, svi smo u parlamentu imali želju da malo poguramo Crnu Goru naprijed.

od strane drugih političkih grupa. Nažalost, moj amandman nije prihvaćen, a nije ni podržan od strane izvjestioca za Crnu Goru.

Drugi razlog je to što je OEBS dao generalno pozitivnu ocjenu, iako se u OEBS-ovom izvještaju sa izbora upozorava na mnogobrojne probleme. Da je naša rasprava zakazana za samo nedjelju dana kasnije, mislim da bi bilo mnogo više kritike.

Uopšte, rekla bih da smo svi zadovoljni što je Crna Gora sljedeća zemlja koja počinje pregovore o pristupanju sa EU. Otvorićemo poglavlja 23 i 24, i onda detaljno procijeniti stanje na terenu. Uz svu negativnu energiju prema proširenju koja postoji u zemljama članicama EU, svi smo u Parlamentu imali želju da malo poguramo Crnu Goru naprijed.

Kad već govorimo o tome, nalazim da je bojkot skupštinskih zasijedanja od strane Demokratskog fronta, uključujući i sastanak sa poslanicima EP u sklopu POSP-a krajem aprila, potpuno neprihvatljiv. To kažem kao neko ko je deset godina sjedio u opoziciji u austrijskom parlamentu, ne samo kao poslanica EP.

» Da li bi uzdržanost EU ili čak direktna podrška DPS-u i Vujanoviću od strane vašeg kolege Charlesa Tannoeka po pitanju neregularnosti na predsjedničkim izborima u Crnoj Gori mogla dovesti do opadanja podrške za članstvo Crne Gore u EU?

Ne, definitivno ne. Svi mi – bilo da podržavamo vlast ili opoziciju, ili nešto između – podržavamo napredak Crne Gore u procesu pristupanja... Između ostalog i zato što je, u poređenju sa drugim zemljama zapadnog Balkana, Crna Gora mnogo bliža EU.

Ja, takođe, vjerujem da je neophodno uspostaviti funkcionalan Anketni odbor, uz

posebna prava za parlamentarnu manjinu, poput predsjednika iz redova opozicije ili pravo da pozovu svjedoke po sopstvenom izboru, kako bi se u potpunosti ispitala afera "Snimak".

» Kako bi ste komentarisali činjenicu da još nije napravljen nikakav pomak u rasvjetljavanju afere "Snimak" u Crnoj Gori? Da li ste imali prilike da se upoznate sa ovim slučajem, i kakvo je vaše mišljenje o svemu tome?

Upoznata sam sa tim slučajem, i bilo mi je žao da čujem da je Vrhovni državni tužilac odmah reagovao izjavom da tu nema više što da se istražuje. Međutim, za vrijeme rasprave na sjednici POSP-a sam čula da Vlada, takođe, podržava osnivanje skupštinskog odbora koji bi se bavio ovim pitanjem. Vjerujem da će to biti uspješan pristup, jer je svakako neophodno ispitati ovaj slučaj do kraja.

» Kako gledate na situaciju u Crnoj Gori u pogledu zaštite životne sredine? Sa kojim će sve izazovima Crna Gora morati da se suoči kako bi ispunila evropske standard u ovoj oblasti?

Mnogo toga ostaje da se uradi, a posebno s obzirom da se Crna Gora Ustavom deklarise kao ekološka država. Kao neko ko dolazi iz partije Zelenih, meni se to dopada. Ali, kada pogledam vašu divnu zemlju jasno je da još mnogo toga mora da se promijeni, npr. u obalskoj zoni. U izvještaju EP smo pomenuli pitanje prostornog planiranja – treba jasno odrediti ko ima pravo

da gradi i gdje, jer postoji realna opasnost da će taj divni pejzaž biti uništen a sa njime i obalski ekosistem. Ako ne budete pažljivo planirali gdje će koji hotel biti građen, imaćete problema sa vodosnabdijevanjem, kanalizacijom, otpadom...

Takođe, ako želite da dalje razvijate turizam u zemlji, morate imati na umu da turisti hoće čistu okolinu, ne žele da imaju problem sa zagađenjem ili da plivaju u moru u koje se izliva kanalizacija. U planinskim krajevima ima mnogo potencijala za razvoj odživog turizma. Po mom mišljenju, zaustavljanje gradnje hidroelektrane na Morači predstavlja jako pozitivan korak u tom pravcu. Vjerujem da Crna Gora može i treba da posveti više pažnje energetskej efikasnosti, između ostalog i pravilnom gradnjom koja bi smanjila potrebu za trošenjem energije na grijanje i rashlađivanje. To se može postići ekološkim pravilima o gradnji, ali i posebnim podsticajima za građevinske firme. Takođe, bilo bi dobro ulagati više u obuku i nove tehnologije, na primjer u solarnu energiju. Ovdje ima toliko sunca, to bi pomoglo i domaćinstvima da smanje troškove. Za sve to su potrebna ulaganja.

Vlada i lokalne samouprave će morati da preuzmu veću odgovornost za pitanja koja se tiču životne sredine, poput javnog prevoza, posebno željezničkih linija, ne samo u Crnoj Gori, već i na čitavom Balkanu. To je infrastruktura neophodna za ekološki razvoj.

Javne ličnosti da podrže LGBT

» Što je najveći izazov za Crnu Goru u pogledu statusa LGBT populacije?

Ja sam zaista pozitivno iznenađena načinom na koji se Vlada od nedavno odnosi prema pitanju prava LGBT osoba. Vjerujem da je napravljen priličan pomak, za primjer svim zemljama u regionu, jer nijedna zemlja to do sada nije uradila. Zaista sam zadovoljna što je razvijena i usvojena strategija za LGBT pitanja, i to uz puno učešće zainteresovanih strana. Pitanje je, naravno, koliko će toga biti sprovedeno. Napredak se ne može mjeriti samo sprovođenjem zakona ili strategija. Najveći problem sa kojim se LGBT osobe suočavaju u Crnoj Gori, kao i u mnogim drugim zemljama regiona, je strah da otvoreno pokažu svoju seksualnu orijentaciju ili rodni identitet. To se može promijeniti tako što će javne ličnosti otvoreno govoriti o ovim pitanjima, ali i kroz podršku heteroseksualnih osoba.

Osobe homoseksualne orijentacije se plaše da o tome govore u porodici, školi, na poslu, zato što im se može desiti – i dešava im se – da zbog toga budu izbačeni iz porodice, škole ili sa posla. Naravno, neki dobri filmovi o problemima LGBT osoba mogu da pomognu – „Parada“, na primjer, je film koji se meni jako dopao i koji treba prikazati svuda na Balkanu zato što se u njemu napadaju sve predrasude koje ljudi imaju protiv homoseksualaca, ali i predrasude protiv različitih etničkih grupa koje su se do skoro sukobljavale na ovim prostorima. Takvi filmovi i priče, i otvoreno homoseksualne osobe iz svijeta umjetnosti, politike, biznisa, itd. puno doprinose tome da se otvore umovi i srca.

U EU se svake godine utaji porez u iznosu koji je dvostruko veći od paketa pomoći za Grčku, Irsku, Kipar, Španiju i Portugal

Poreski raj i konkurencija

Vera Šćepanović

U Evropskoj uniji (EU), prema njenim procjenama, svake godine se utaji oko jedan trilion eura poreza. Trilion eura je tačno onoliko koliko Uniji treba da pokrije troškove čitave administracije i svih evropskih programa, uključujući programe regionalnog razvoja, poljoprivrede i studentskih razmjena u narednih sedam godina. I gotovo dvostruko više od ukupnog iznosa svih dosadašnjih paketa pomoći namijenjenih sprječavanju ekonomskog kolapsa u zemljama pogođenim krizom – Grčkoj, Irskoj, Portugalu, Španiji i Kipru. Uprkos tome, dok su evropski budžet i paketi međudržavne pomoći predmet žustrih rasprava na evropskom nivou, porezi i problemi sa porezima se smatraju isključivo unutrašnjim problemima država članica. Sve do nedavno. Utaja poreza je problem koji već odavno prevazilazi granice pojedinačnih država, a integracija evropskih tržišta samo pogoršava situaciju. Liberalizacija tokova kapitala dozvoljava kako kompanijama i pojedincima da „optimiziraju“ teret poreza, prenoseći neke privredne aktivnosti u države sa manjim poreskim stopama. Neke od ovih strategija su prosto nelegalne, poput skrivanja dijela prihoda u stranim bankovnim računima kako bi se izbjegao porez na prihod. Neke su, međutim, sasvim u skladu sa postojećim pravilima funkcionisanja EU. Kompanije mogu legalno registrovati sjedište u drugoj članici gdje su porezi na prihod niži – legendarni švedski proizvođač namještaja - IKEA, ima zvanično sjedište u Holandiji. Evropska direktiva o slobodnom pružanju usluga takođe dozvoljava, na primjer, holandskim transportnim kompanijama da potpišu ugovore o djelu sa poljskim vozačima koje zvanično zapošljava agencija iz Portugala, gdje je stopa doprinosa za socijalno i zdravstveno osiguranje najniža u Evropi. Takva i slična rješenja već godinama izazivaju tenzije između država članica u kojima jedna drugu okrivljuju za nelojalnu konkurenciju i izigravanje poreza. EK je potpuno svjesna problema, ali pošto je poreska politika u EU u isključivoj nadležnosti članica, nema mnogo

Evropska direktiva o slobodnom pružanju usluga dozvoljava, na primjer, holandskim transportnim kompanijama da potpišu ugovore o djelu sa poljskim vozačima koje zvanično zapošljava agencija iz Portugala, gdje je stopa doprinosa za socijalno i zdravstveno osiguranje najniža u Evropi

načina da ih natjera na usklađivanje ili makar saradnju u oblasti poreza. Od početka krize, međutim, evropski zvaničnici sve češće počinju da se aktivno „miješaju“ u poreske politike zemalja kojima je potrebna finansijska pomoć. Tako je, tokom pregovora sa Irskom, Trojka zahtijevala da ova zemlja podigne porez na profit, koji je sa 10% najniži u EU, kako bi povećala državne prihode. U strahu da bi izmjene poreske stope na profit ugrozile privlačnost zemlje za strane investitore, Irska se na jedva izborila da zadrži porez u zamjenu za radikalne rezove u javnoj potrošnji i platama u državnom sektoru. Trojka je kritikovala i niske poreske stope na Kipru, a kao uslov za dobijanje evropske pomoći zatražila uvođenje privremenog poreza na depozite. U Grčkoj, nesposobnost vlasti da se izbore sa rasprostranjenom utajom poreza se odavno smatra ključnom za katastrofalno stanje javnih finansija. Tako je 2010. direktorka MMF-a i bivša ministarka finansija Francuske Christine Lagard dostavila tadašnjem ministru finansija Grčke Giorgosa Papaconstantinouu CD sa spiskom od 2000 grčkih građana i

građanki sa računima u švajcarskim bankama. Ministarstvo je, međutim, "izgubilo" CD i nije ga pronašlo sve do nedavno, nakon što je objavljivanje ove liste od strane nezavisnih medija izazvalo proteste na ulicama Atine i pokrenulo parlamentarnu istragu protiv bivšeg ministra. Između ostalih, na spisku se nalaze i imena žena istaknutog političara iz redova socijalista Yannosa Papantonioua i bivšeg ministra za javni red Giorgosa Voulgarakisa. Slične kreativne metode borbe protiv utaje poreza su postale popularne i u Njemačkoj od 2007. kada su poreski inspektori otkupili nelegalno sačinjenu listu klijenata iz Njemačke od bivšeg zapošljenog u jednoj lihtenštajnskoj banci. Od tada se pojavilo više takvih diskova, posljednji u aprilu 2013, koji je za četiri miliona eura kupila njemačka pokrajina Rajna-Palatinat od neimenovanog izvora iz Švajcarske. Procjenjuje se da će ovaj disk vlastima u Berlinu pomoći da prikupe oko pola milijarde poreza od neprijavljenih prihoda. Sve to je, međutim, sitno u odnosu na akciju koju je početkom ovog mjeseca sproveo Međunarodni konzorcijum istraživačkih novinara, koji je došao u posjed preko dva miliona bankovnih računa kompanija i privatnih lica iz 170 zemalja. No, regrutovanje hakera za pomoć vlastima u suzbijanju utaje poreza je jedna stvar, a sistematsko i dugoročno rješavanje ovog problema u granicama Unije je nešto sasvim drugo. Evropski zvaničnici se svakako trude da iskoriste bijes javnosti na bogate sugrađane koji izbjegavaju poreze dok svi ostali trpe i pretvore ga u konkretne mjere na evropskom nivou. Komesar za poreze Algirdas Šemeta je nedavno pozvao članice da stanu u jedinstveni front protiv utaje poreza.

Austrija blokira front

U prijedlogu pripremljenom od strane Komisije se kaže da bi jedinstveni front protiv utaje poreza morao da se usredsrijedi na dvije ključne oblasti: dogovaranje zajedničke definicije i stava prema poreskim rajevimima, i identifikaciju "rupa u zakonu" i nezdrave poreske konkurencije unutar same EU. Nijedno neće biti lako. Zajednička definicija poreskih rajeva znači

da članice treba da usaglase stavove o tome koje aktivnosti u oblasti poreske politike treba smatrati neprihvatljivima za sve. Problem je, međutim, u tome što dobar broj članica - Luksemburg, Kipar, Malta, pa čak i Britanija - dobro zarađuje od toga što su njihova finansijska tržišta minimalno regulisana. „Zatvaranje rupa“ i harmonizacija poreskih politika je još veći izazov. Iako je većina zemalja svjesna da bi sporazum o zajedničkom minimumu poreza mogao da zaustavi odliv prihoda i neloyalnu konkurenciji, pojedinačno svaka od njih ima interes da ponudi malo niže poreze od susjeda i tako privuče investitore. Rezultat je neka vrsta takmičenja u smanjenju poreza. Dobar primjer je porez na profit koji je u 15 „starih“ članica EU, za samo 10 godina - od 2000 do 2010, opao sa prosječnih 35% na 25%. U vrijeme krize, nemoguće ponekad postane vjerovatno. Sigurno je da su od početka ove godine preduzeti neki revolucionarni koraci u saradnji i koordinaciji poreske politike u Evropi. Prvi je uvođenje zajedničkog poreza na finansijske transakcije u februaru, koji je EK nazvala „prelomnim momentom u globalnoj istoriji poreza“. Do sada je svaki dogovor o ovakvim porezima redovno blokiran od strane neke od članica, najčešće Britanije ili Luksemburga. Najprije je porez trebao biti uveden na teritoriji čitave EU, zatim samo u zemljama Eurozone, a od ove godine je dogovoreno da se primjenjuje samo u 11 zemalja potpisnica sporazuma. Druga mjera je manje formalna, ali sveobuhvatnija, i odnosi se na obavezu svih članica da razmjenjuju informacije i suzbijaju utaju poreza. Okvirni dogovor je postignut na sastanku ministara finansija u Dublinu ovog mjeseca, nakon čega će se o njemu raspravljati na samitu Evropskog savjeta u maju. Sporazum o razmjeni informacija ima jednako dugu istoriju: prije tri godine, slična inicijativa na samitu grupe G20 je blokirana od strane Švajcarske, Luksemburga i Austrije. U međuvremenu je Luksemburg pristao na sporazum, pa je Austrija još jedina članoca koja odbija da drugim članicama dozvoli pristup informacija o depozitima u njenim bankama. Ostaje joj još malo vremena da promijeni mišljenje, do Evropskog samita 22 maja 2013.

Što ulazak Hrvatske u EU donosi njenima susjedima

Nespремnost na djelu

Ulaskom Hrvatske u Evropsku uniju 1. jula, Evropa stiže na granice Bosne i Hercegovine (BiH), Srbije i Crne Gore. Iako to još uvijek neće biti „tvrda“ šengenska granica, na snagu stupaju viši standardi i nova regulativa u putničkom i robnom saobraćaju. Posljedice nove evropske granične karte najviše će osjetiti proizvođači poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u BiH i Srbiji, ali još više u samoj Hrvatskoj koja, ulaskom u EU, gubi povoljan položaj na tržištu CEFTA-e. Hrvatska je uputila zahtjev članicama EU da se građanima i građankama BiH i nakon 1. jula omogući prelazak granice samo s ličnom kartom, ali to više nije u rukama Zagreba, nego EU, kaže **Ivana Crnić** iz Ministarstva vanjskih i evropskih poslova Republike Hrvatske. „Razgovaramo o mogućnostima da i nakon ulaska Hrvatske u EU, državljani BiH, ali i ostali, koriste lične karte za ulazak ili prolazak kroz Hrvatsku, da im se omogući isti režim koji je bio omogućen državljanima Hrvatske nakon ulaska Slovenije ili Mađarske, a prije toga i Italije u Šengen“, pojašnjava Crnić. Ulaskom Hrvatske u jedinstveno carinsko područje EU ukida se carinski nadzor nad unosom ili trgovinom robe između Hrvatske i ostalih članica, ali uvode se evropske regulative za putnike iz trećih zemalja. Oni će preko hrvatske granice, za lične potrebe, bez naplate carine i PDV-a, moći prenijeti robe do vrijednosti od 300 eura po putniku,

Putnici će preko hrvatske granice, za lične potrebe, bez naplate carine i PDV-a, moći prenijeti robe do vrijednosti od 300 eura po putniku, a u vazdušnom i pomorskom saobraćaju do 430 eura.

a u vazdušnom i pomorskom saobraćaju do 430 eura. Novinar *Poslovnog dnevnika*, **Vladimir Nišević**, ističe da 1. jul i neće imati tako drastične efekte za građane i putnike iz susjednih zemalja. „Pojačaće se neke stvari u smislu prenosa cigareta jer će kod nas one poskupiti, ali se neće ništa drastično dogoditi. Sve države su imale period prilagođavanja, pa će ga dobiti i Hrvatska“, kaže Nišević. Građani i građanke koji žive u graničnom području BiH i Hrvatske dobiće specijalne propusnice za prelazak granice, a dubina pograničnog područja trebala bi biti do 30 kilometara. Sve će to biti određeno posebnim pravilnikom i sporazumom koji bi se trebao potpisati do kraja juna. Mijenjaju se i uslovi zapošljavanja radnika iz susjednih zemalja, objašnjava **Ivanka Zlatec** iz Hrvatskog Zavoda za zapošljavanje: „Pretpostavka je da će se po pitanju tržišta rada sa tim zemljama sklapati i bilateralni sporazumi, koji će biti vezani za razmjenu informacija ili same radne snage, koji će uvoditi kriterije pod kojima će se to moći događati“, navodi Zlatec. Najveće promjene, ipak, očekuju proizvođače poljoprivredno-prehrambenih proizvoda - potvrđuje savjetnica hrvatskog ministra poljoprivrede, **Zvezdana Blažić**: „Obzirom na trgovinsku razmjenu i na snagu hrvatskih brendova i proizvoda, proizvođača koji su snažno prisutni na tržištima CEFTA-e, tu dolazi do značajnog rasta carina. Rekla bih da će, ipak, time biti pogođeni u većoj mjeri hrvatski proizvođači jer će njihove cijene ipak biti nešto više. Možda će se morati odreći velikog dijela svoje marže da bi mogli biti konkurentni

na tržištu. Tu će naročito biti u nepovoljnoj poziciji cigarete, ali i određene vrste mliječnih proizvoda.“ Ovog časa, ističe savjetnica Blažić, Hrvatska, preko EK, pregovara da se štete ublaže: „Vode se intenzivni pregovori sa svim zemljama CEFTA-e da se koncesije, koje je Hrvatska imala u svom ugovoru prema CEFTA-i, prenesu na sve zemlje EU. Vjerujemo da će kroz te pregovore i hrvatskim proizvođačima ipak biti omogućeno da taj prvi udar puno lakše podnesu“. Dio analitičara misli da se negativni efekti preneglašavaju i u Hrvatskoj i kod njenih susjeda. Tačno je da najveće hrvatske kompanije, kao “Agrokor”, već imaju svoje pogone u BiH i Srbiji, kako bi izbjegli carine na tržištu CEFTA-e. Preseljenje najavljuje i “Dukat”, “Gavrilović”, “Kraš”, što znači otvaranje novih radnih mjesta u susjednim državama, ali i gašenje oko 4.500 radnih mjesta manje u Hrvatskoj. BiH, na koju od ukupno 2000 km duge granice Hrvatske prema toj državi, Crnoj Gori i Srbiji otpada čak 1200km, je sa zakašnjenjem počela sa pripremama za ulazak Hrvatske u EU. No, u posljednja četiri mjeseca neki su pomaci napravljeni. Jedan od prioritarnih uslova je završetak graničnih prijelaza Bijača i Gradiška preko kojih će BiH moći izvoziti svoje proizvode. Ulazak Hrvatske u EU za BiH znači pravi izazov, naročito u oblasti trgovine, jer će morati zadovoljiti stroge standarde za izvoz prehrambenih proizvoda na evropsko tržište. Marina Kavaz Siručić, portparol Direkcije za evropske integracije BiH, napominje da će od prvog jula plasman bosanskohercegovačkih proizvoda ipak biti umanjen jer se kasno krenulo sa pripremama. Institucije u BiH rade na tome da lista izvoznih proizvoda bude što veća. Ove sedmice je bosanskohercegovački med uvršten na izvoznju listu, jer su ispunjeni svi propisani uslovi. No, još nije riješen problem za meso, mlijeko i jaja. Poljoprivrednici upozoravaju da se nije dovoljno radilo na podsticaju i zaštiti domaće proizvodnje, što će bosanskohercegovačke proizvode i dalje diskreditirati na evropskom tržištu. „Zakon o poljoprivredi, o organskoj proizvodnji, o zadrugama - tražili smo sve legislative i pravilnike koje treba da ispunimo

Najveće hrvatske kompanije, kao “Agrokor”, već imaju svoje pogone u BiH i Srbiji, kako bi izbjegli carine na tržištu CEFTA-e. Preseljenje najavljuje i “Dukat”, “Gavrilović”, “Kraš”, što znači otvaranje novih radnih mjesta u susjednim državama, ali i gašenje oko 4.500 radnih mjesta manje u Hrvatskoj.

da i mi uđemo u EU jednog dana, da imamo garanciju da će se to moći desiti. BiH to nema. Ništa naše vlasti ne rade, a mi non-stop upozoravamo, ”, kaže Avdo Muslimović, predsjednik Saveza poljoprivrednika FBiH. BiH je godišnje u prosjeku izvozila u Hrvatsku proizvode u vrijednosti od oko 600 miliona eura. Sada je već izvjesno da će, barem u prvih godinu dana, ta cifra biti umanjena. Za razliku o administrativnih i privrednih pitanja koje Hrvatska treba da reguliše sa BiH, Hrvatska sa Srbijom ima i određenih otvorenih političkih pitanja. To su, pre svega, pitanje granica i uzajamnih tužbi pred Međunarodnim sudom pravde. Povlačenje Hrvatske iz CEFTA-e za Srbiju ostavlja upražnjeno mjesto njene liderske uloge na tržištima zemalja članica: Makedonije, Crne Gore, Albanije, Moldavije, Kosova i BiH i ostvarivanja najveće dobiti od slobodne trgovine, mahom na zapadnom Balkanu. Takođe, od njenog integrisanja u EU očekuje se i stvaranje povoljnije klime za investicije koje u tu zemlju dolaze iz Srbije. Ipak, zbog dosadašnjih poteza hrvatskih investitora, koji su ušli na tržište Srbije profesor Ekonomskog fakulteta Predrag Bjelić, primećuje da je Srbiji za to ostavljen nešto suženiji prostor: „To sve zavisi od toga koliko je Hrvatska bila uspješna u realociranju svojih pogona u neku od zemalja CEFTA-e, na primjer u BiH, Makedoniji jer odatle može da snabdijeva to tržište”.

Izvor: SETimes.com

Poglavlje 4: Slobodno kretanje kapitala

Nemanja Tepavčević

Okončanjem pregovora u ovoj oblasti, crnogorski građani i građanke, kao i preduzetnici, imaju priliku da posluju sa finansijskim institucijama iz ostalih država članica EU bez ikakvih ograničenja. Takođe će biti omogućeno otvaranje bankovnih računa u inostranstvu, odobravanje kredita na nerezidentnoj osnovi, kao i unos i iznos gotovog novca u neograničenim količinama. Finansijske institucije biće u obavezi da krajnje transparentno i besplatno informišu građane i građanke o uslovima pružanja svojih usluga, rokovima za plaćanje, naknadama, kamatama i drugim pojedinostima. Od vještine crnogorskog pregovaračkog tima da se izbori za određena privremena izuzeća, zavisice i pozicija Crne Gore unutar EU u oblasti slobodnog kretanja kapitala. Kao što je Hrvatska uspjela da se izbori za zabranu prodaje svog poljoprivrednog zemljišta državljanima drugih članica EU u periodu od sedam godina nakon pristupanja Uniji, i Crna Gora bi mogla na taj način da zaštiti svoje prirodne resurse ukoliko ocijeni da je to u njenom interesu.

Četvrto poglavlje zauzima izuzetno važnu ulogu u evropskoj pravnoj tekovini ne samo iz ekonomskih razloga, već i zbog zaštite principa vladavine zakona. Da bi se ostvarilo slobodno kretanje kapitala, ovaj dio evropskog zakonodavstva nalaže uklanjanje svih restrikcija na protok kapitala, kao i efikasno regulisanje prekograničnih plaćanja u ovoj oblasti, i to ne samo unutar teritorije EU, već i između država članica i trećih zemalja.

Međutim, budući da se radi o oblasti koja je podložna riziku od nekontrolisanog protoka kapitala, ovo poglavlje nalaže zemljama članicama da sprovedu temeljnu identifikaciju klijenata uz redovno i uredno izvještavanje o sumnjivim transakcijama. Drugim riječima, pošto postoji rizik od korišćenja slobodnog kretanja kapitala u nelegalne svrhe, poput trgovine drogom i finansiranja drugih kriminalnih aktivnosti, nadležni organi moraju budnim okom motriti na sve iole sumnjive novčane transakcije i adekvatno postupati kako bi se te radnje spriječile.

Stoga je potpuno usklađivanje crnogorskog nacionalnog zakonodavnog okvira sa pravnim nasljeđem EU iz oblasti slobodnog kretanja kapitala od ključnog značaja za borbu protiv finansijskog kriminala, pranja novca i finansiranja terorizma. Da bi se osigurao nesmetan protok kapitala, i ujedno spriječila zloupotreba ovog principa u ilegalne svrhe, ovo poglavlje zahtjeva i snažne administrativne kapacitete, te tijesnu saradnju pravosudnih i policijskih organa. Ovo poglavlje se može dovesti u vezu i sa nekoliko ključnih prioriteta koji su Crnoj Gori predstavljani u Mišljenju Evropske komisije iz 2010. - naime, sa snažnijom borbom protiv korupcije i organizovanog kriminala, kao i sa potrebom da se obezbijedi nezavisan rad crnogorskih tužilačkih i sudskih organa.

Kretanje kapitala je u Crnoj Gori relativno slobodno, s obzirom da se radi o liberalizovanom tržištu koje je otvorilo svoje granice za nesmetan protok kapitala. Međutim, u 2010, samo polovina direktnih stranih investicija bila je porijeklom iz EU, što predstavlja značajno smanjenje u odnosu na učešće EU investicija u iznosu od skoro 65% u prethodnoj deceniji.

Pozitivni pomaci su vidljivi, od prošle godine, od kada Centralna banka sprovodi mjere za siguran transfer novca prikupljanjem svih neophodnih podataka o finansijskim transakcijama, što je u

Jedna od predrasuda koja se često čuje kad god se spomene neka velika evropska kompanija i njeno interesovanje za crnogorsko tržište jeste da to predstavlja opasnost za naša preduzeća i njihov dalji razvoj. Značajan broj je onih koji smatraju da kompanije sa prostora EU imaju veliku finansijsku moć i da će kupovinom kapitala u Crnoj Gori uništiti crnogorska preduzeća, bilo kroz smanjenje proizvodnje, otpuštanje radnika ili kroz onaj vid konkurentnosti čiju dinamiku slična crnogorska preduzeća ne mogu ispratiti.

Činjenica je da evropski kapital postoji već dugi niz godina u Crnoj Gori, da nije uništio crnogorska preduzeća, da raste i da je u 2010. pola stranih direktnih investicija u Crnoj Gori predstavljalo investicije iz EU.

skladu sa EU normama. Usvajanjem Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranje terorizma, kao i Akcionim planom za njeno sprovođenje do 2012, učinjeni su prvi koraci ka onemogućavanju zloupotrebe slobodnog kretanja kapitala. Bankarski sektor se u posljednje vrijeme više angažovao u redovnom izvještavanju o sumnjivim kretanjima sredstava, što je pozitivan primjer drugim subjektima koji bi se trebali uključiti u ovaj proces.

Shodno rješenjima iz Sporazuma o stabilizacija i pridruživanju (SSP), Crna Gora i države članice EU obavezale su se da odobravaju sve vidove plaćanja i transfera novca uz adekvatnu kontrolu kojom bi se spriječile nezakonite radnje. To podrazumijeva i omogućavanje direktnih ulaganja u privredna društva, kao i jednak tretman državljana EU zemalja pri sticanju nekretnina u Crnoj Gori.

Među stavkama iz SSP-a koje pokrivaju ovu oblast, akcenat je stavljen na uspostavljanje i unaprijeđenje institucionalne saradnje između Crne Gore i država članica EU radi spriječavanja zloupotrebe finansijskih sistema u svrhe pranja novca ili različitih vidova nelegalnih privrednih aktivnosti. Naročito se podvlači značaj ranog detektovanja sumnjivih transakcija koje služe za finansiranje terorizma ili trgovinu drogom.

Kao posljedica nedostatka administrativnih i nadzornih kapaciteta u ovoj oblasti, u Crnoj Gori se javlja niz problema koji će otežavati pregovore u oblasti slobode kretanja kapitala. Osim banaka, i drugi subjekti se moraju aktivnije uključiti u blagovremeno izvještavanje o sumnjivim finansijskim transakcijama, poput sumnjivog porijekla sredstava koja se prelivaju iz jedne u drugu državu. Do sada nije bilo

osuđujućih presuda za finansiranje terorizma, dok je broj onih za pranje novca na drastično niskom nivou, što dovodi u pitanje efikasnost crnogorskog finansijskog sistema da spriječi svaki vid zloupotrebe slobodnog kretanja kapitala.

Zbog nedostatka sredstava, profesionalna obuka nadležnog kadra, kao i poboljšanje informaciono-tehnološkog sistema su u početnoj fazi, tako da bi Crna Gora morala mudrije da iskoristi pristup fondovima EU iz kojih bi crpila nedostajuća sredstva da bi riješila ovaj problem.

Govoreći o administrativnim kapacitetima, Uprava za spriječavanje pranja novca ima nedovoljan broj odgovarajućeg osoblja, a posebno opterećenje je i često mijenjanje službenika u toj ustanovi, što otežava efikasno finansijsko obavještanje o zloupotrebama

protoka kapitala. Zadržavanje već obučenog kvalitetnog kadra i njegovo dalje usavršavanje je, stoga, i najjednostavnije rješenje kojim bi Crna Gora mogla efikasnije da se bori protiv zloupotrebe finansijskog sektora.

Nadzorni organi koji su zaduženi za identifikovanje nezakonitih radnji u ovoj oblasti moraju usredsrediti svoje aktivnosti na sumnjive transakcije krupnijih razmjera kako bi proizvele željene rezultate. Sprovođenje usvojenih strategija i akcionih planova je od ključnog značaja, kao i donošenje izmjena i dopuna Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma koje su još uvijek u skupštinskoj proceduri.

Zbog uske povezanosti ovog poglavlja sa vladavinom prava, ispunjavanje kriterijuma vezanih za jačanje pravosudnog sistema je od primarne važnosti u ovoj fazi pristupanja EU. Planiranim izmjenama Ustava, mora se osigurati potpuna nezavisnost sudskih i tužilačkih organa. Štoviše, kroz projekte EU i kontinuiranu obuku policije treba doći do profesionalnijeg odnosa prema osjetljivim finansijskim pitanjima koja se prožimaju kroz oblast slobode kretanja kapitala

Izvor: publikacija "Evropa u mom gradu – o čemu pregovaramo i što nam pregovori sa EU donose?", objavljena u okviru projekta Evropa u mom gradu, koji je Centar za građansko obrazovanje (CGO) sprovodio tokom 2011. i 2012, u saradnji sa Centrom za monitoring (CEMI) iz Podgorice i Građanskim inicijativama (GI) iz Beograda, a uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

EU Info BUS sa mladima Mojkovca, Nikšića i Kolašina!

EU info bus je nastavio svoj put kroz Crnu Goru, te se nakon Cetinja i Danilovgrada uputio ka Mojkovcu, Nikšiću i Kolašinu.

Tim Centra za građansko obrazovanje (CGO), u saradnji sa lokalnim partnerom NVO „Natura“, posjetio je 16. aprila srednju školu „Vuksan Đukić“ u Mojkovcu, zatim 23. aprila gimnaziju „Stojan Cerović“ u Nikšiću, kao i srednju školu „Braća Selić“ u Kolašinu, 25. aprila 2013. Za učenike/ce u ovim opštinama su organizovane brojne i sadržajne informativno-edukativne aktivnosti.

Dolazak EU info BUS-a izazvao je veliko interesovanje mladih u ovim opštinama, koji su najprije imali priliku da posjete EU-info štandove, zatim da dobiju EU-info brošure i druge promotivne materijale, kao i da učestvuju u slagalici i kvizu znanja o Evropskoj uniji. Najbolji su nagrađeni prigodnim nagradama za iskazano poznavanje Unije i procesa evropskih integracija Crne Gore.

Takođe, istog dana, organizovano je i prikazivanje dokumentarnog filma „*Evropa u mom gradu*“, autora *Danila Marunovića*, koji govori o novim pravilima, novom sistemu vrijednosti, novom svijetu u koji Crna Gora integracijom sa Unijom ulazi. Film je sniman u živopisnim crnogorskim selima i gradovima, obojen je koloritom mentalitetskih karakteristika tih podneblja, a sastoji se od percepcija, strahova, predrasuda, ali i nada, crnogorskih građana i građanki od samih integracija. Brojna pitanja i komentari učenika/ca, koja su uslijedila nakon projekcije, potvrdila su potrebu i interesovanje mladih ljudi da se dodatno informišu o ovom procesu.

Chiara Iacone, saradnica na projektima u CGO-u, podijelila je sa učenicima/cama ovih škola svoja iskustva, stečena kroz učešće u više evropskih obrazovnih programa. Njima je predloženo koji obrazovni programi razmjena postoje, na koji način se mogu prijaviti i aktivno učestvovati u njima, kao i brojne druge korisne informacije o politici obrazovanja i omladinskoj politici u Evropskoj uniji.

Sljedeća aktivnost u okviru projekta „EU info bus-na putu ka EU!“ je proslava dana Evrope u tri crnogorske opštine: Kolašin, Cetinje i Podgorica. CGO će, u saradnji sa brojnim partnerima, a uz podršku Delegacije EU

u CG, obilježiti ovaj značajan datum, kroz raznovrsne kulturne, sportske, edukativne i druge aktivnosti.

Projekat “EU info Bus- na putu ka EU” finansira se iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a sprovodi ga Centar za građansko obrazovanje (CGO) saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert i NVO Natura.

Što piše u Rezoluciji Evropskog parlamenta o napretku Crne Gore za 2012.

Značajan napredak, iako ostaju stare boljke

Crna Gora je postigla značajan napredak na planu pristupanja Evropskoj uniji (EU), ali i dalje postoje nedostaci u procesu pristupanja, naročito u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou. To se navodi u Rezoluciji Evropskog parlamenta (EP) o Izvještaju o napretku Crne Gore za 2012. koji je usvojen 18 aprila 2013. EP je pozdravio „mirno, slobodno i pošteno“ sprovođenje oktobarskih prijevremenih parlamentarnih izbora u skladu sa međunarodnim standardima, ali se dodaje da zakonodavni okvir treba u potpunosti usaglasiti sa preporukama OEBS-a tako da se eliminišu sva nepotrebna ograničenja glasačkog prava. EP je, takođe, pozvao vlasti da dalje unaprijede sistema glasačkih spiskova i transparentnost u finansiranju izborne kampanje, kao i da uklone sve oblike zloupotrebe javnih resursa u političke svrhe. Parlament traži od crnogorskih vlasti i da sprovedu odgovarajuće provjere svih navoda o zloupotrebama, kako bi se dalje unaprijedilo povjerenje glasača u izborni proces. Evropski parlamentarci smatraju da bi bilo dobro što prije otvoriti nova pregovaračka poglavlja sa Crnom Gorom, pod uslovom da se nastavi kontinuitet reformi i pokažu odgovarajući rezultati. Parlament sa zadovoljstvom primjećuje da finansijska pomoć preko Pretpristupnog instrumenta (IPA) dobro funkcioniše u Crnoj Gori i ohrabruje crnogorske vlasti i Evropsku komisiju (EK) da pojednostave administrativne procedure za pristup IPA fondovima, kako bi ih učinili pristupačnijima za manje organizacije civilnog društva, sindikate i druge korisnike. Kada je riječ o političkim kriterijumima, u rezoluciji se poziva Skupština da nastavi sa jačanjem kontrolne uloge, posebno u pogledu borbe protiv korupcije i kriminala, i traži njena aktivnija uloga u procesu pregovora kroz strateške i političke rasprave, analize politika i zakonodavne revizije kroz skupštinske odbore kako bi se stekao odgovarajući pregled pregovora. EP poziva Skupštinu i da usvoji ustavne izmjene kojima bi se ojačala pravna

Opet „Član 98“ i problemi sa razgraničenjem

EP pozdravlja konstruktivnu ulogu Crne Gore u oblasti regionalne saradnje. Evropski parlamentarci su naglasili kao veoma pozitivno dobre bilateralne odnose sa svim susjedima, ali EP je izrazio žaljenje zbog činjenice da Crna Gora ima probleme vezane za razgraničenje sa gotovo svim susjedima. U rezoluciji se traži od Komisije i Savjeta EU da razviju mehanizme arbitraže bilateralnih pitanja između zemalja članica i zemalja u procesu pristupanja, u skladu sa osnovnim ugovorima EU. „EP, takođe, traži od Crne Gore da uskladi stav prema Međunarodnom krivičnom sudu sa Zajedničkom pozicijom EU o integritetu Rimskog statuta.“

nezavisnost, integritet i odgovornost pravosuđa. U tekstu se pozdravljaju mjere za unaprijeđenje sudske efikasnosti, uključujući smanjenje broja zaostalih slučajeva, ali i izražava zabrinutost zbog dužine sudskih procesa i neodgovarajuće infrastrukture u velikom broju sudova. Parlament, takođe, traži usvajanje mjera za uspostavljanje profesionalne, efikasne, nezavisne i stručne javne uprave, orjentisane ka pružanju usluga građanima. U rezoluciji se ističe potreba jačanja odnosa između donosioca odluka i civilnog društva, i pozdravlja uključivanje NVO-a u radne grupe za pripremu pregovora, i podvlači značaj jednakosti članova iz redova NVOa sa drugim članovima radnih grupa. EP poziva Crnu Goru da razmisli o uvođenju „nacionalnog odbora“ koji bi se sastojao od poslanika i predstavnika civilnog društva, a koji bi služio kao konsultativno tijelo tokom procesa pregovora. EP naglašava značaj unaprijeđenja transparentnosti i učinkovitosti Socijalnog savjeta i poziva vlasti da izmijene Zakon o

radu u skladu sa evropskim zakonodavstvom. Dalje, EP poziva Vladu da ojača pravni okvir i kapacitete bezbjedonosnih snaga za borbu protiv organizovanog kriminala, i unaprijedi domaću, regionalnu i međunarodnu saradnju, posebno u domenu finansijskih istraga. Od Skupštine se traži još i da usvoji kodeks ponašanja u cilju sprječavanja konflikta interesa, i da objavi podatke o finansijskom stanju poslanika. EP primjećuje da u medijima postoje velike podjele po političkim linijama i poziva nadležne vlasti da osiguraju i promoviraju medijski pluralizam i slobodu izražavanja uzdržavajući se od političkog i drugog uticaja, obzirom da je garantovanje slobode medija jedan od ključnih principa EU. „Parlament izražava zabrinutost zbog činjenice da istrage više slučajeva nasilnih napada na predstavnike i imovinu medija još nijesu dovele do pravosnažnih presuda, i naglašava da je neophodno da pravda bude zadovoljena“, piše u rezoluciji EP. U rezoluciji se navodi da je Crna Gora otišla najdalje od svih zemalja zapadnog Balkana u sprovođenju strukturnih reformi. Istovremeno se, kada je riječ o ekonomskim kriterijumima, ukazuje na rastući javni dug. „EP poziva crnogorske vlasti da održe ravnotežu između ekonomskog razvoja i zaštite životne sredine, i traži od Vlade

da osigura da privatizacija Elektrodistribucije bude sprovedena na transparentan način, uz punu primjenu obećanih investicija. EP, takođe, podsjeća na potrebu da se razvoj turizma uskladi sa potrebama zaštite životne sredine, i poziva vlasti da razviju dugotrajn plan primorskog turizma i uspostave snažne mehanizme za prevenciju devastacije okruženja i korupcije u oblasti prostornog planiranja i izgradnje“, piše u dokumentu. EP poziva vlasti u Podgorici da sprovedu Strategiju za uvođenje poslovnih klastera usvojenu jula 2012, u cilju unaprijeđenja konkurentnosti crnogorske privrede kroz jačanje malih i srednjih preduzeća i stvaranje izvoznog potencijala i novih radnih mjesta. EP je, takođe, izrazio zabrinutost zbog rasprostranjenosti sirove ekonomije. U rezoluciji se pozdravlja postignuti napredak u oblasti upotrebe obnovljivih ekonomskih resursa i zahtijevaju dalje mjere za unaprijeđenje energetske efikasnosti i sigurnog snabdijevanja energijom. Takođe, EP očekuje dodatne napore u oblasti slobode kretanja radne snage i kapitala, privrednog prava, bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike, poreza, industrijske politike i preduzetništva i javnih finansija.

Vlada da javno podrži Paradu ponosa u Podgorici 2013.

EP pozdravlja napredak u zaštiti i inkluziji svih manjina i osoba sa invaliditetom, ali primjećuje da su neophodna dalja poboljšanja, posebno u pogledu inkluzije Roma, Aškalija i Egipćana. EP osuđuje fizičke i verbalne napade na članove i članice LGBT zajednice i zahtijeva od vlasti da učine sve kako bi se takvi napadi spriječili, ističući odgovornost Vlade i svih političkih stranaka da preduzmu proaktivne mjere u stvaranju atmosfere tolerancije i inkluzije. Takođe se pozdravlja osnivanje skloništa za LGBT osobe. EP poziva vladu da saraduje sa NVO kako bi se spriječili dalji napadi i diskriminacija i očekuje bližu saradnju u ovoj oblasti. U rezoluciji se Vlada poziva da pruži javnu podršku organizaciji Parade ponosa u Podgorici 2013. i garantuje bezbjednost učesnika. U rezoluciji se navodi da je u Crnoj Gori ostvaren ograničen napredak u pogledu prava žena i rodne ravnopravnosti i ističe se da je mali broj žena u crnogorskoj Skupštini i na najvišim državnim pozicijama, kao i na tržištu rada, i naglašava da se prava žena na tržištu rada ne poštuju, uključujući i pravo na jednaku zaradu. „EP poziva vlasti da ojačaju institucije zadužene za rodnu ravnopravnost i obezbijede adekvatne ljudske i finansijske resurse“, piše u Rezoluciji. EP ukazuje i na problem nasilja nad ženama u porodici i izražava zabrinutost zbog siromaštva među djecom. „Od vlasti se traži da unaprijede položaj siromašne djece i njihovih porodica, i sprovedu reforme sistema socijalne pomoći“

Dokle smo stigli sa uspostavljanjem tranzicione pravde u postjugoslovenskim zemljama?

U organizaciji Centra za građansko obrazovanje (CGO), u saradnji s Fondom za humanitarno pravo (FHP) iz Beograda, u Podgorici je 10. aprila 2013. predstavljen izvještaj o stanju tranzicione pravde u postjugoslovenskim zemljama. Na prezentaciji je bilo riječi o dosadašnjim postignućima u pogledu uspostavljanja tranzicione pravde u zemljama bivše Jugoslavije, rezultatima suđenja za ratne zločine, naporima civilnog društva u promovisanju dodatnih mehanizama, ali i važnosti sprovođenja procesa suočavanja sa prošlošću za dalji razvoj država regiona. Rezime izvještaja napravila je **Nataša Kandić**, osnivačica i članica UO FHP-a, nakon čega je o konceptu tranzicione pravde i njenom zaživljavanju u zemljama regiona govorio **dr Žarko Puhovski**, profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. O regionalnom pristupu u procesu suočavanja sa prošlošću u zemljama bivše Jugoslavije, kao i dosadašnjim učincima tog procesa u Crnoj Gori govorila je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a. Usljed izostanka učešća predstavnicke Vrhovnog državnog tužilaštva, o suđenjima za slučajeve ratnih zločina pred crnogorskim sudovima u protekle tri godine govorila je **Mirela Rebronja**, koordinatorica programa u CGO-u. Nakon uvodnih izlaganja otvorena je diskusija o značaju uspostavljanja tranzicione pravde, poslijeratnoj obnovi i izgradnji povjerenja, kao i sudskom procesuiranju ratnih zločina u kontekstu približavanja pravdi i pomirenju.

Regionalna koalicija za ravnopravnost KORAK predstavljena u Crnoj Gori

Tokom aprila 2013. projektni tim koalicije za ravnopravnost *Korak* u Crnoj Gori predstavio je regionalni projekat „*Umrežavanje civilnog društva u vezi sa ugroženim ljudskim pravima u Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu*” u Kolašinu (09.04), Ulcinju (10.04), Herceg Novom (10.04), Pljevljima (11.04), i u Podgorici (19.04). Koalicija za ravnopravnost – KORAK je mreža NVO iz Srbije, Crne Gore i Kosova formirana sa ciljem da se na regionalnom nivou bori protiv diskriminacije. Čine je: Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, Beogradski centar za ljudska prava, CHRIS Mreža i Gay straight alliance iz Srbije, Centar za građansko obrazovanje (CGO) i LGBT Forum progress iz Crne Gore i Fond za humanitarno pravo i Inicijativa mladih za ljudska prava sa Kosova. Cilj ovog projekta je da doprinese unaprijeđenju kapaciteta NVO-a i zainteresovanih pojedinaca, kao i njihove saradnje sa državnim institucijama u promociji i zaštiti prava LGBT osoba, poboljšanju zastupljenosti žena u javnom i političkom životu, te unaprijeđenju stanja u oblasti sprovođenja antidiskriminacionih politika kroz process monitoringa suđenja u slučajevima diskriminacije u sve tri zemlje obuhvaćene projektom. Podrška organizacijama civilnog društva i zainteresovanim pojedincima kroz aktivnosti KORAK-a podrazumijeva edukaciju kroz tematske treninge, regionalne konferencije, formiranje regionalnih mreža organizacija i pojedinaca u borbi protiv diskriminacije, te finansijsku podršku u vidu dodjele deset manjih podgrantova za najuspješnije projekte iz ovih oblasti. O ciljevima i planiranim aktivnostima projekta u pet crnogorskih opština govorili su **Petar Đukanović**, koordinator projekata u CGO-u, **Tamara Milaš**, saradnica na projektima u CGO-u i **Zdravko Cimbaljević**, izvršni direktor LGBT Forum progres.

Počeo ciklus predavanja o Aleksandru Koževu

U okviru potprograma „*Savremena tendencije kritičke misli*“ u Centru za građansko obrazovanje (CGO) je 10. aprila počeo ciklus predavanja o **Aleksandru Koževu**, savremenom francuskom filozofu i diplomati ruskog porijekla, genijalnom tumaču Hegela, popularizatoru termina „*kraj istorije*“ i „*smrt čovjeka*“, jednom od tvoraca Evropske unije. U okviru istog potprograma, ranije su bila organizovana predavanja o Lakanu, Markuzeu i Onfreu. Voditelj ciklusa je prof. dr **Filip Kovačević**.

Drugi sastanak lokalnog odbora Koalicije „Saradnjom do cilja“ u Podgorici

Drugi sastanak lokalnog odbora Koalicije „*Saradnjom do cilja*“ u Podgorici održan je 12. aprila 2013. Na njemu je analiziran nacrt Akcionog plana lokalnog odbora Podgorica za 2013, isti usvojen, i izabrana zamjenica koordinatorke koalicije. U okviru akcionog plana odlučeno je da se, između ostalih aktivnosti, podnesu dvije građanske inicijative, i to jedna za formiranje Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO u skladu sa modelom Odluke o Savjetu koji su pripremili Zajednica opština, CRNVO i MUP, i druga za donošenje izmjena i dopuna Odluke o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO, takođe u skladu sa istim Modelom. Dodatno, jedna od glavnih

aktivnosti u predstojećem periodu biće i podnošenje zajedničkih komentara na Nacrt Akcionog plana za borbu protiv korupcije u Podgorici. Sastanku je prisustvovalo 15 predstavnika/ca NVO - članica Koalicije na lokalnom nivou. Ispred CGO-a na sastanku je učestvovala Nikola Đonović, koordinator programa.

Konferencija o evropskim integracijama Crne Gore

Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG) i Slovačka asocijacija za spoljnu politiku održali su 12. aprila plenarnu Konferenciju u Skupštini Crne Gore u sklopu realizacije projekta „*Nacionalna konvencija o evropskoj integraciji Crne Gore (NKEI 2013–2014)*“, koji se realizuje uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori i učešće Vlade i Skupštine Crne Gore. Konferenciju su otvorili predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić**, predsjednik Vlade **Milo Đukanović** i **Mitja Drobnič**, šef Delegacije EU u Crnoj Gori. Predsjednik EPuCG, **Momčilo Radulović**, predstavio je na konferenciji rad i buduće ciljeve *Nacionalne konvencije za Evropske integracije za 2013*. Predstavljeno je šest radnih grupa: *pravosuđe i temeljna prava; pravda sloboda i bezbjednost; poljoprivreda, bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika i ribarstvo; zaštita životne sredine; konkurencija; kao i zaštita potrošača i zdravlja*. Konferenciji su prisustvovali brojni predstavnici/ce državnih organa, diplomatskog kora i NVO sektora. Ispred CGO-a, na konferenciji su učestvovali **Boris Marić**, viši pravni savjetnik i **Snežana Kaluđerović**, koordinatorica programa.

Transformacija civilnog društva na putu ka EU

U Zagrebu je od 17. od 19. aprila održana međunarodna konferencija – „*Transformacija civilnog društva na putu ka Evropskoj uniji*“, čiji je organizator TACSO kancelarija u Hrvatskoj. Cilj konferencije bio je identifikovati ključne izazove sa kojima se suočavaju organizacije civilnog društva (OCD) u okviru procesa proširenja EU, te predstaviti promjene koje su OCD i drugi akteri doživjeli tokom procesa. Uzimajući u obzir činjenicu da se Hrvatska smatra kao model koji trebaju pratiti i druge IPA zemlje konferencija je stavila naglasak na iskustva OCD u Hrvatskoj. Međunarodnu konferenciju su otvorile **Zrinka Vrabec-Mojšes**, savjetnica predsjednika Republike Hrvatske za društvene djelatnosti, **Vesna Batistić-Kos**, pomoćnica ministarke vanjskih i evropskih poslova, **Paolo Berizzi**, šef sektora za politička, ekonomska, trgovinska, medijska pitanja u Delegaciji EU u Hrvatskoj, kao i **Nicola Bertolini**, šef sektora za regionalnu saradnju i programiranje u Generalni direktoratu za proširenje u okviru Evropske komisije. Ispred CGO-a na konferenciji je učestvovala **Damir Nikočević**, PR/saradnik na programima.

Sjećanja na ratove ili ratovanje sjećanjima?

Regionalni forum o kulturi sjećanja „Sjećanja na ratove ili ratovanje sjećanjima?“ održan je u Vukovaru od 11. do 13. aprila 2013, sa ciljem otvaranja debate o tome kako se postjugoslovenska društva sjećaju ratova koji su se dogodili na njihovim teritorijama, ali i identifikovanja novih načina i mogućnosti saradnje među zemljama kako ratna prošlost ne bi nikada bila zaboravljena. Prvog dana, nakon uvodnih izlaganja održan je panel „*Ratovi u bivšoj Jugoslaviji kroz prizmu umjetnosti: u kojoj mjeri film i kazalište mogu biti pokretači procesa suočavanja s prošlošću?*“ na kojem su, pored umjetnika iz Hrvatske **Slavena Tolja** i **Barbare Blasin**, govorili i **Dino Mustafić** direktor Teatarskog festivala MESS Sarajevo i **Nihad Kreševljaković** direktor Sarajevski ratnog teatra, kao i **Borka Pavićević**, direktorka Centra za kulturnu dekontaminaciju i reditelj **Stevan Bodroža** iz Beograda. Drugog dana učesnici su obišli mjesta sjećanja i stradanja u Vukovaru – Vukovarsku bolnicu, Spomen-dom Ovčara i Memorijalno groblje. O tome kako se sjećamo kao o službenim praksama sjećanja na rat razgovarano je na istoimenom panelu, a uvodničari u raspravu na ovu temu bili su **Andrea Smetko** i **Ivica Neveščanin** iz Hrvatskog povijesnog muzeja, **Azir Osmanović** iz Memorijalnog centra Potočari i **Eli Gashi**, iz *Alter Habitus-a* iz Prištine. U periodu nakon ratova u svakoj od zemalja pokrenute su inicijative za obilježavanjem mjesta stradanja. O njihovom pretvaranju u mjesta sjećanja ali i na temu *Ko ima pravo na sjećanje učesnici su imali priliku da pored ostalih razgovaraju sa predstavnicima Udruženja žrtava iz BiH i Hrvatske, Edinom Ramulićem* iz Udruženje Prijedorčanki „Izvor“ i **Maricom Šeatović**, iz udruženja „Protiv zaborava“. Treći dan Foruma bio je posvećen regionalnoj saradnji u uspostavljanju kulture sjećanja, a uvodničarka na temu *Regionalna podrška inicijativama za obilježavanje mjesta sjećanja* bila je **Mirela Rebronja**, koordinatorica programa iz CGO-a iz Podgorice, koja je govorila o spomeniku svim žrtvama ratova koji je podignut u Podgorici, ali i uopšte o važnosti regionalne saradnje i neophodnosti uspostavljanja mjesta sjećanja koji će imati suštinsku a ne samo formalnu vrijednost. U okviru druge radne grupe bilo je riječi o regionalnim studijskim posjetama mjestima sjećanja i mogućnostima buduće suradnje na tom polju. Forum, koji je okupio oko 40 učesnika i učesnica iz svih zemalja bivše Jugoslavije, organizovao je Centar za suočavanje sa prošlošću *Documenta* iz Zagreba, uz podršku Instituta za otvoreno društvo.

Traineeships at the European Parliament for people with disabilities

The European Parliament is offering paid traineeships to people with disabilities. These traineeships are open both to graduates of universities or equivalent institutions and to people whose qualifications are below university level. The programme offers five-month paid traineeships to disabled candidates, and is run in addition to the other options for traineeships and study visits in the Secretariat of the European Parliament. Its main purpose is to offer a number of persons with disabilities a meaningful work experience as a trainee in the EP, giving them an opportunity to familiarise themselves with its activities. The closest deadline for applying is 15 May (for traineeships starting 1 October). Applicants for this programme of paid traineeship must: *be nationals of a Member State of the EU or of an applicant country; be over 18 years of age; have thorough knowledge of one of the official languages of the EU and good knowledge of a second; not have been awarded any other paid traineeship, or have been in paid employment for more than four consecutive weeks, with a European institution or a Member or political group of the EP; certify that they have a disability.* The monthly allowance for trainees is EUR 1130.56. Trainees' additional costs directly related to the disability may be covered up to a maximum of 50% of the amount of the monthly scholarship. If need be, trainees will be provided with reasonable accommodation at work to enable them to carry out the essential functions of the job to which they are assigned. Candidates can only apply using the online application form for the traineeship for persons with disabilities (<https://www.secure.europarl.europa.eu/parliament/public/traineeship/secured/hRequest.do?tab=1&styp=pa id&styp=pilot&language=en>)

Young Women and Gender Equality in post-Yugoslav Societies

Institute for Social Research in Zagreb, Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb and Human Rights Center, University of Sarajevo invite you to submit contributions to the international scientific conference Young Women and Gender Equality in post-Yugoslav Societies: Research, Practice and Policy. The conference will be held in Zagreb on 26-27 November 2013, as a part of UNESCO's Participation Programme 2012-2013. Conference is open to scientists and researchers involved in scientific research related to these sub-topics, and experts from the public and civil institutions and organizations involved in relevant policies and practices. Participants can register via website (<http://www.idi.hr/ywage/en/registracija/>). The application deadline is 15 May 2013 (Read more: <http://www.idi.hr/ywage/en>)

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Od 2013. *Evropski puls* izlazi u okviru projekta "EU Info bus – na putu ka EU!" koji se finansira iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a kofinansira ga fondacija Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Damir Nikočević
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorica: Dragana Koprivica
Produkcija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/1 Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org
Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesečnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO) i ne može se smatrati da odražava stavove Evropske unije.

